

VPLYV INFORMAČNO-KOMUNIKAČNÝCH TECHNOLOGIÍ NA AUTORITU UČITEĽA

PODAŘIL Martin – HRMO Roman, SR

Resumé

Príspevok je zameraný na riešenie problematiky autority učiteľa vo výučbe s bližším zameraním na vplyv informačno-komunikačných technológií (IKT) na vytváranie a udržiavanie autority učiteľa na hodine technických odborných predmetov.

Kľúčové slová: autorita, informačné a komunikačné technológie, autorita učiteľa

THE INFLUENCE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY ON TEACHERS' AUTHORITY

Abstract

The paper deals with the issue of teachers authority in education, specifically focussed on the influence of information and communication technology on the developing and maintenance of teachers authority at vocational subjects' class.

Key words: authority, information and communication technology, teachers authority

Úvod

Ľudia začiatku 20. storočia si predstavovali náš dnešok ako vek technických vymožeností, chladného kovu a bežného styku s mimozemskými civilizáciami. Zatiaľ čo dnešok je iba uponáhľanou realitou, kedy sa zbúda na ľudskú podstatu. Stojí človek proti technike? Je uspôsobený na jej používanie? Dokáže kráčať s dobou? História nabrala obrátky a sled udalostí nás núti premýšľať nad najnovšou vecou ako o chvíľu zastaranej hračky a musíme sa učiť novým pravidlám. Kedysi boli starší ľudia považovaní za múdrych, pretože mali veľa skúseností a veľa si odžili. Mali spoločenskú moc a úctu a mladší ľudia si k nim chodili po radu a rešpektovali ich. No nástupom novej informačnej doby, kedy má prestíž iba ten, kto má informácie a má ich čo najrýchlejšie, sa do popredia dostávajú mladí ľudia. Dnes, často krát deti majú viac informácií ako ich rodičia. Od malička pracujú s technikou a keďže majú vyvinutú schopnosť učiť sa, dokážu sa rýchlo dostať k informačným technológiám. Informačné technológie prinášajú zo sebou zmeny. Prenikanie nových informačných technológií do všetkých úrovní ekonomiky a spoločenského života mení našu spoločnosť na informačnú.

1. Autorita učiteľa

Autorita ako pojem je obvykle chápaná v troch rovinách; ako všeobecne uznávaná vážnosť, vplyv, úcta, moc a obdiv; ako všeobecne uznávaný odborník, vplyvný činiteľ; a v zmysle úradu (štát, veda, právo, zákon...). Veľmi výstižné vymedzenie pojmu autorita uvádza Vališová (2011, s. 446), že autorita je vo svojej podstate antropologická konštanta, ktorá spoluvytvára pravidlá skupinového života, organizačný rád skupiny, spolupodmieňuje jej biologické prežitie, rozvoj jedincov a predávanie skúseností z generácie na generáciu, teda je významným predpokladom rozvoja ľudskej potencie a základom fungovania spoločnosti.

Z hľadiska súčasných pedagogickopsychologických a sociologických prístupov sa v pojme autorita učiteľa reflektuje jeho profesijné majstrovstvo, skúsenosť a múdrosť a jeho

osobnosť. Učiteľova osobnosť sa prejavuje v troch podstatných oblastiach. Po prvé, je to jeho široký a hlboký vzdelanostný, odborný základ, široké všestranné poznanie, ktoré nazývame múdrosťou človeka, či prirodzená inteligencia alebo intelektuálna kapacita. Druhú profiláciu tvorí hodnotová orientácia učiteľa, rozvinuté osobnostné vlastnosti a schopnosti poznávať, zdokonaľovať seba samého, pracovať so sebou samým. Tretiu oblasť učiteľovej osobnosti dotvárajú praktické zručnosti so správaním a konaním. (Vališová, 2012)

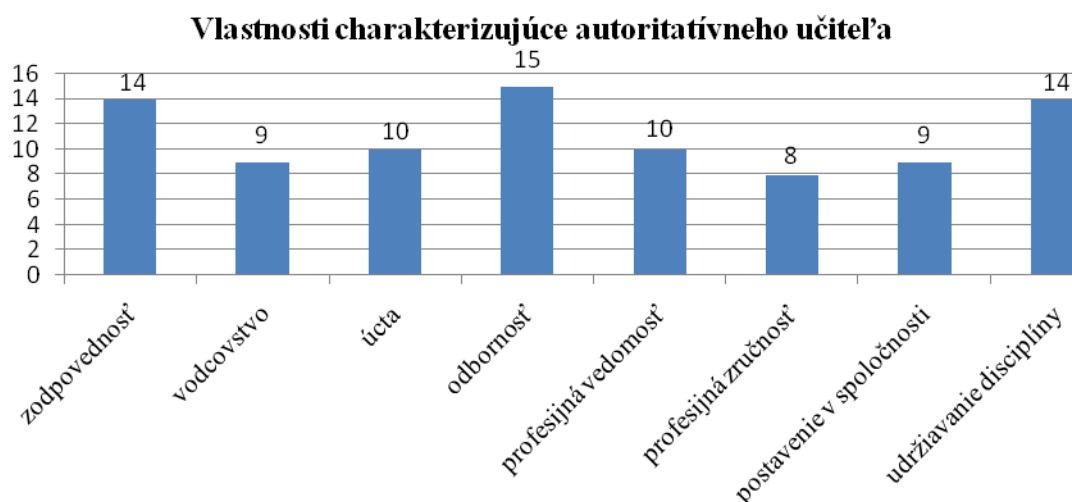
2. Vplyv informačno-komunikačných technológií (IKT) na autoritu

Súčasná spoločnosť je často charakterizovaná rôznymi výdobytkami, najčastejšie informačnými, a je stále viac závislá na ich prepojení s edukačnými aktivitami. Dominantné postavenie informačných technológií v súčasnom svete nás vedie k otázke, či informačné technológie prevzali úlohu autority. Môžeme nájsť štyri dôvody prečo sa moderné informačné prostriedky pre vyhľadávanie, vytváranie a prenos informácií stávajú autoritou. Po prvé poskytujú väčšie množstvo informácií ako autority rodičov, pedagógov a tradičných hodnotových systémov, navyše bez cenzúry a tabuizácie mnohých tém. Po druhé umožňujú vytváranie veľkého množstva osobných kontaktov s vrstovníkmi a vôbec subjektmi rôzneho druhu bez časového a priestorového obmedzenia, čo je typické nielen pre edukáciu, ale aj pre evolúciu spoločnosti ak takú. Po tretie je pôsobenie IKT intenzívne a užívateľsky príjemné, bez veľkej námahy a pri jednoduchých pravidlách obsluhy zapája rôzne zmysly človeka do prítlačlivých interakcií. Štvrtý dôvod nevyplýva z podstaty IKT, ale z povahy spoločnosti. Rozvoj elektronickej, medializovanej komunikácie podporujú z ekonomických dôvodov podnikateľské subjekty a štát bez toho, aby brali do úvahy negatívne vplyvy a sociálnu deformáciu, ktoré pri tom vznikajú. (Vališová 2012)

3. Vytváranie a udržiavanie autority učiteľa na hodine

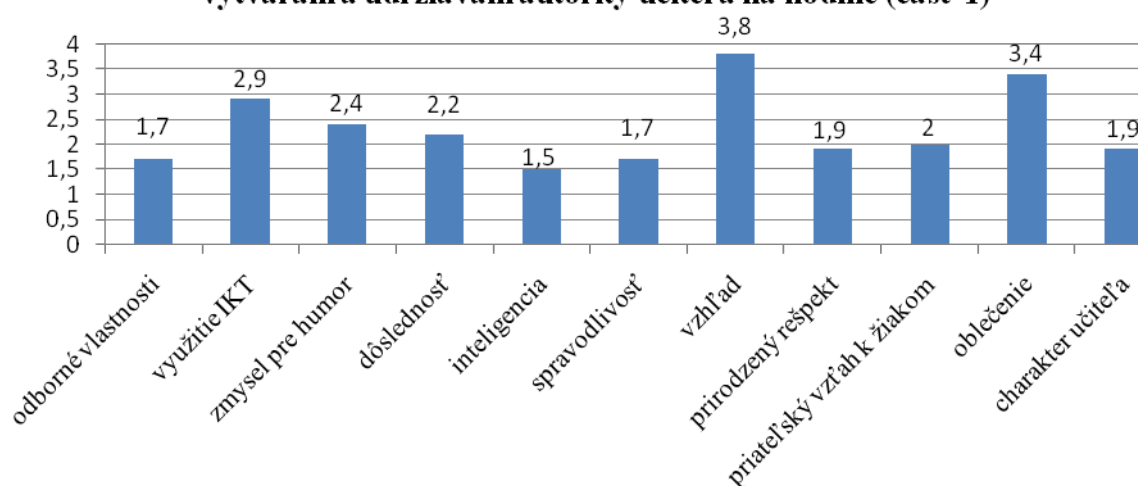
Prieskum zameraný na oblasť vytvárania a udržiavania autority učiteľa na hodine bol vykonaný na vzorke 45 respondentov technických odborných predmetov. Z množstva otázok dotazníkového šetrenia vyberáme najdôležitejšie zistenia.

V prvej otázke mal každý respondent vybrať z ponúkaných možností tri, o ktorých si myslí, že najviac charakterizujú autoritatívneho učiteľa. Na nasledujúcom obrázku sa nachádzajú tie vlastnosti učiteľa, ktoré boli respondentmi najčastejšie vybrané.

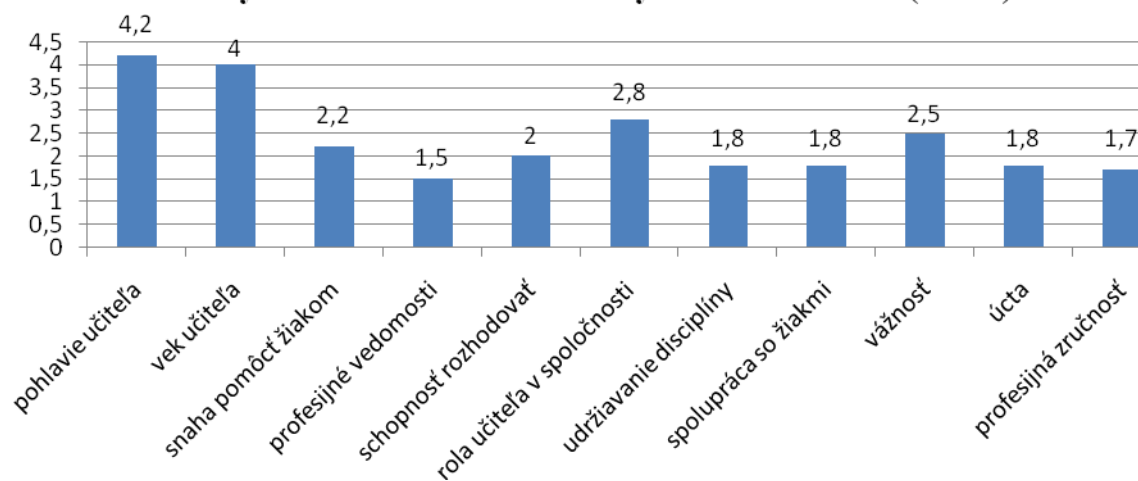

V nasledujúcej otázke sme sa zamerali na hodnotenie charakteristických znakov učiteľa žiakmi. Každý z ponúkaných znakov ohodnotili respondenti na škále 1-5 podľa významnosti jeho úlohy vo vytváraní a udržiavaní autority učiteľa na hodine, pričom 1 – najvýznamnejší znak a 5 - najmenej významný znak. Výsledné priemerné hodnotenie znakov je uvedené v nasledujúcich grafoch.

Priemerné hodnotenie charakteristických znakov učiteľa vo vytváraní a udržiavaní autority učiteľa na hodine (časť 1)

Priemerné hodnotenie charakteristických znakov učiteľa vo vytváraní a udržiavaní autority učiteľa na hodine (časť 2)

Ako vyplýva z uvedených grafov, najlepšie respondenti hodnotili profesijné vedomosti a zručnosti, inteligenciu a spravodlivosť učiteľa.

Závěr

Učiteľova osobnosť s prirodzenou autoritou je najdôležitejším determinujúcim činiteľom, ktorý v procese výchovy a vzdelávania účinne interpretuje a reguluje vzťahy v nových súvislostiach v závislosti na konkrétnu výchovnú situáciu a v reflexii hodnôt súčasnej spoločnosti. Zdá sa, že autorita učiteľa ešte nezmizla z našich škôl, avšak je vnímaná v inom kontexte a nadobúda nové podoby a formy. Do budúcnosti bude musieť pedagóg zmeniť spôsob, akým sa zapája do elektronickej komunikácie so žiakmi. Ide o to, aby autoritou nebolo médium ako univerzálny prostriedok výroby, šírenia a prijímania informácií, ale aby bol rozhodujúci obsah týchto informácií, aby prevládalo kultúrne a sociálne hľadisko pred technologickým, kvantitatívnym a komerčným hľadiskom. Úloha pedagóga je v dobe rozšírenia informačno-komunikačných technológií náročnejšia a mal by sa stať autoritou aktívne ovládajúcou médium vo vyučovacom procese a tak určovať jeho zameranie, obsah a pôsobenie, teda stať sa osobnosťou schopnou reflexie a výberu účinných, edukatívne orientovaných informácií. Pritom by však mal počítať s zámerným a nezámerným pôsobením informačných technológií, ktoré môže byť intenzívnejšie ako pri priamom pôsobení učiteľa na žiaka.

Literatura

- 1 VALIŠOVÁ, A. a kol. *Autorita v edukační a sociální práci*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2012. . ISBN 987-80-7395-507-6.
- 2 VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol. *Pedagogika pro učitele*. Praha : GRADA, 2011, ISBN 987-80-247-3357-9.

Poznámka

Tento článok vznikol s podporou projektu KEGA 026STU-4/2011 – Model hodnotenia kvality odborného vzdelávania a prípravy na stredných odborných školách v SR

Lektoroval: **doc. PeaDr. Tomáš Lengyelfalusy, Ph.D.**

Kontaktná adresa:

Martin Podařil, Ing.,
Katedra techniky a informačných technológií, Pedagogická fakulta,
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Tr. A. Hlinku 1, 949 74 Nitra, SR,
e-mail: podaril.martin@gmail.com

Roman Hrmo, doc. Ing., Ph.D., ING-PAED IGIP,
Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom,
Ul. Sládkovičova 533/20, 018 41 Dubnica nad Váhom, SR,
e-mail: hrmo.roman@gmail.com